

KOKKOLAN
NUORISOPALVELUIDEN JA KOULUJEN
YHTEISTYÖMALLI

Yhteistyön nykytila, yhteistyömalli ja kehittämissuhteet

KOKKOLAN KAUPUNKI
KARLEBY STAD

1. painos

© Katja Hakola ja Kokkolan nuorisopalvelut

Malli tuotettu Kokkolan nuorisopalveluiden ostamana Kokkolan ensi- ja turvakoti ry:n Taitavat Nuoret – projektilta.

Kokkolan nuorisopalvelut - Antti Välikangas Oy

Kokkola 2010

KOKKOLAN
NUORISOPALVELUIDEN JA KOULUJEN
YHTEISTYÖMALLI

Yhteistyön nykytila, yhteistyömalli ja kehittämissuhteet

Kokkolan Nuorisopalvelut
Taitavat Nuoret – projekti, Kokkolan ensi- ja turvakoti ry
Katja Hakola
12/2010

SISÄLLYS

1. JOHDANTO	1
1.1 Kokkolan nuorisopalveluiden koulu yhteistyön kehittäminen.....	1
1.2 Kokkolan nuorisopalveluiden ja koulujen yhteistyön mallinnus	2
2. NUORISOTYÖN JA KOULUTYÖN YHTEISTYÖN KEHITTÄMINEN	3
2.1 Yhteistyö nuorisotyön ja nuorisopolitiikan toteuttamista	3
2.2 Nuorisotyön ja koulutyön yhteistyö kansainvälisesti ja valtakunnallisesti.....	7
3. YHTEISTYÖN MALLINNUSPROSESSI JA TOIMINTATUTKIMUS	8
3.1 Mallinnusprosessi ja tutkimuksen toteutus	8
3.2 Tutkimustuloksien esittely	10
3.3 Yhteenveto tuloksista ja johtopäätökset.....	19
4. KOKKOLAN NUORISOPALVELUIDEN JA KOULUJEN YHTEISTYÖ	20
4.1 Yhteistyömalli ja sopimukset.....	20
4.2 Kokkolan nuorisovaltuuston lausunto nuorisopalveluiden ja koulujen yhteistyöstä	26
5. YHTEISTYÖN KOORDINOINTI JA KEHITTÄMINEN	27
5.1 Yhteistyön jatkaminen ja koordinointi.....	27
5.2 Yhteistyön kehittämissuhteet	28
6. LOPUKSI.....	29
LÄHTEET	30

TAULUKOT JA KUVIOT

TAULUKKO 1. Nuorten kyselytulokset: tarpeet ja vastaaminen	11
TAULUKKO 2. Nuorten kyselytulokset: suhtautuminen kumminuoriso-ohjaajaan	12
TAULUKKO 3. Nuorten kyselytulokset: tärkeät asiat kumminuoriso-ohjaajan toiminnassa	13
KUVIO 1. SWOT-analyysi haastattelutuloksista	15
KUVIO 2. Haastattelutulokset: yhteistyön nykytila ja tavoitetila	18

LIITTEET

Liite 1. Kysely nuorille, lomakkeen tiedot	
Liite 2. Haastattelulomake	
Liite 3. Kokkolan nuorisovaltuuston lausunto nuoriso- ja koulutoimen yhteistyöstä	

1. JOHDANTO

1.1 Kokkolan nuorisopalveluiden kouluyhteistyön kehittäminen

Vuoden 2009 kuntaliitoksen myötä Kokkolan nuorisopalveluiden tulosalueen toiminta-alue laajeni ja nuorten määrä nousi. Samaan aikaan nuorisopalvelut eli muutenkin muutosprosessia, joka oli lähtenyt käyntiin jo vuoden 2007 lopulla kun 1990-luvun alkupuolelta täyttämättä ollut nuorisotoimenjohtajan virka päätettiin täyttää. Vuoden 2010 osalta yli kolmasosa vakituisesta henkilöstöstä on valittu tehtävään viimeisen kahden vuoden sisällä. Kuntaliitoksen ja henkilömuutoksien myötä on Kokkolan nuorisopalveluiden tilanteessa, jossa nuorisotyön perustehtävää ja sen eri osa-alueiden toimintoja tarkastellaan ja määritellään uudelleen. Yhtenä Kokkolan nuorisopalveluiden toimintojen osa-alueena on kouluyhteistyö ja sen kehittäminen.

Kokkolan nuorisopalvelut on viime vuosien aikana aloittanut kehittämään yhteistyötä koulujen kanssa erilaisten hankkeiden ja yksittäisten yhteistyömuotojen kautta. Varsinainen yhteistyön kehittäminen tapahtui kuitenkin syksyllä 2009, kun nuorisopalveluiden henkilöstöstä nimettiin vastaavat kumminuoriso-ohjaajat jokaiselle Kokkolan yläkoululle, joille varattiin työaikaa kouluyhteistyön toteuttamiselle. Yhteistyön aloittaminen eteni itsenäisesti jokaisen nimetyn kumminuoriso-ohjaajan ja yläkoulun omina suunnitelmina mahdollisista toiminnoista ja yhteistyömuodoista. Kumminuoriso-ohjaajien nimeäminen nuorisopalveluissa edusti kouluyhteistyön pysyväluonteista kehittämistyötä erilaisten kokeilujen ja hankkeiden sijaan. Kouluyhteistyöstä tuli siten pysyvä ja kehitettävä toimintamuoto nuorisopalveluille, johon haluttiin rakenteita.

Vuoden 2010 aikana viimeisteltävään Kokkolan sivistyskeskuksen strategiaan sisältyy myös opetustoimen strategian ja nuorisopalveluiden strategian luominen. Tämän strategiatyöskentelyn ohella nähtiin tarpeelliseksi lähteä selkeämmin mallintamaan myös nuorisopalveluiden kouluyhteistyön rakenteita yhteistyössä nimettyjen kumminuoriso-ohjaajien ja yläkoulujen rehtoreiden kanssa. Kouluyhteistyön mallinnuksen nähtiin palvelevan sivistyskeskuksen strategisia tavoitteita sekä istuvan palvelutuotannon elämäнкаariajatteluun, jossa toimijayhteistyöllä lisätään asiakkaiden elämän kokonaisuuden tarkastelua ja tukemista.

Kokkolan kaupungin nuorisopalvelut tulosalueen kehittämissstrategiassa 2010–2020 on asetettu tavoitteita nuorisolain edellyttämän monialaisen yhteistyön kehittämiseksi, jossa nuorisotyötä ja –politiikkaa toteutetaan moniammatillisena yhteistyönä paikallisten viranomaisten kanssa sekä yhteistyönä nuorten, nuorisoyhdistysten ja muiden nuorisotyötä tekevien järjestöjen kanssa. Nuorisopalveluiden kehittämissstrategian yhtenä tavoitteena on nuorisopalveluiden toiminnan avoimuus, luotettavana ja aktiivisena kumppanina toimiminen yhteistyössä sidosryhmien kanssa sekä nuorisopalveluiden asiantuntijuuden rakentaminen eri substanssialuilla yhteistyössä eri toimijoiden kanssa. Moniammatillisella ja poikkihallinnollisella työotteella pyritään saavuttamaan enemmän kuin mitä yksittäiset toimijat voivat omillaan saavuttaa. (Djupsund 2010.) Nuorisopalveluiden koulu yhteistyön mallintaminen palvelee nuorisopalveluiden kehittämissstrategian 2010-2020 asettamia tavoitteita.

1.2 Kokkolan nuorisopalveluiden ja koulujen yhteistyön mallinnus

Koulu yhteistyön rakenteiden luomiseksi Kokkolan nuorisopalvelut päätyi tekemään ostopalvelusopimuksen Kokkolan ensi- ja turvakoti ry:n Raha-automaattiyhdistyksen (RAY) rahoittaman Taitavat Nuoret –projektin kanssa, joka oli vuosien 2007-2010 aikana kehittänyt erilaisia uusia yhteistyömalleja alueen koulujen ja eri lapsi- ja nuorisotoimijoiden välille. Kokkolan nuorisopalvelut ja Taitavat Nuoret –projekti olivat aikaisempien vuosien aikana yhteistyössä toteuttaneet erilaisia interventioita sekä ryhmäytämistoimintaa koulu yhteistyöhön. Näiden kahden toimijan välillä oli siten myönteisiä kokemuksia koulu yhteistyöstä, yhteistä intressiä koulu yhteistyön kehittämiseen sekä toimijoiden välistä luottamusta. Nuorisopalveluiden koulu yhteistyön mallinnuksen ostopalvelusopimus astui voimaan 3.5.2010 työnimellä Kokkolan NuKo-malli eli Kokkolan nuorisopalveluiden ja koulujen yhteistyömalli.

Yhteisen mallinnusprosessin toteutuksesta vastasi Taitavat Nuoret –projektin projektityöntekijä Katja Hakola, joka hyödynsi projektin aikana omaksumaansa osaamista koulumaailman kehittämistyöstä ja satoi mallinnustyön oman opinnäytetyönsä toteutukseen Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulun sosiaali- ja terveysalan johtamisen ja kehittämisen koulutusohjelmassa (ylempi AMK). Tästä johtuen tämä käsillä oleva mallinnusasiakirja sisältää vain oleelliset pääkohdat mallinnusprosessista, sen vaiheista ja tuloksista. Keväällä 2011 valmistuva Hakolan

opinnäytetyö (ylempi AMK) sisältää laajemman kuvauksen mallinnuksen eri toteutusvaiheista, taustoista ja tuloksista sekä kehittämisehdotuksista.

Yhteinen mallinnusprosessi aloitettiin kutsumalla yhteen yläkoulujen rehtorit (6 henkilöä), nuorisopalveluiden kumminuoriso-ohjaajat (6 henkilöä), oppilashuoltotiimin edustuksen (2 henkilöä), sivistyskeskuksen kehittämisspäällikön, nuorisotoimen johtajan ja Taitavat Nuoret – projektin työntekijän. Ensimmäinen yhteinen tapaaminen keskittyi avaamaan keskustelua mallinnuksen tarpeesta yhteistyöhön sekä siinä huomioitavista asioista. Erityistä huomiota haluttiin kohdistaa nuorisotyön ja koulutyön erilaisiin toimintakulttuureihin ja niiden yhteensovittamiseen. Mallinnuksen toivottiin tuovan yhteistyöhön pysyviä rakenteita, jolloin saataisiin aikaiseksi jatkuvaa kehitystä kertaluontoisten kokeilujen sijaan. Yhteistyön kehittäminen nähtiin yhteisenä intressinä, jolla kyettäisiin tukemaan kokonaisvaltaisemmin yläkouluikäisiä nuoria, saamaan aikaiseksi uudenlaisia toimintamahdollisuuksia nuorten palveluverkoston sekä kehittämään toimijoiden välistä tiedonkulkua. Nuorisopalveluiden ja koulujen yhteistyömallinnus nähtiin kutsutussa työryhmässä jo pitkään pohditun mahdollisuuden toteuttamisena, johon sekä nuorisopalvelut että koulutoimi olivat valmiit sitoutumaan. Kutsutun työryhmän sovittiin toimivan mallinnusprosessin ajan NuKo-suunnitteluryhmänä, joka toimi mallinnusprosessia linjaavana sekä sen sisältöjä määrittävänä työryhmänä. (Nuko-suunnitteluryhmä 11.6.2010.)

2. NUORISOTYÖN JA KOULUTYÖN YHTEISTYÖN KEHITTÄMINEN

2.1 Yhteistyö nuorisotyön ja nuorisopolitiikan toteuttamista

Nuorisotyön ja nuorisopolitiikan toteuttamista ja kehittämistä Suomessa määrittää niin EU-tason toimenpideohjelmat kuin valtakunnan tason lait ja kehittämisohjelmat. Nuorisotyön ja nuorisopolitiikan käsitteiden määritelmien tunnistaminen ja tiedostaminen yleisellä tasolla aiheuttaa monesti pohdintaa niiden sekoittuessa toisiinsa.

Nuorisopolitiikan kehitys EU:ssa huipentui vuonna 2005 tehtyyn Eurooppalaiseen nuorisosopimukseen, jossa määriteltiin EU:n horisontaalinen, yhteiskuntapolitiikan eri sektorit

ylittävän nuorisopolitiikan tavoitteet (Kuure 2007, 375-376). Suomessa EU:n nuorisopolitiikan kehittyminen otettiin huomioon erityisesti vuoden 2006 nuorisolain osalta, jonka mukaan nuorisopolitiikka on nuorten kasvu- ja elinolojen parantamista. Nuorisolaissa säädettiin valtakunnallisesta nuorisopolitiikan kehittämisohjelmasta, jonka tulee sisältää valtakunnalliset nuorisopolitiikan tavoitteet ja suuntaviivat läänien ja kuntien nuorisopoliittiselle ohjelmatyölle. Nuorisolaissa eroteltiin toisistaan nuorisotyön ja nuorisopolitiikan käsitteet, josta johtuen nuorisopolitiikan sisältöön liittyvät siis monien eri hallintokuntien, toimialojen ja ammattikuntien työ ja niiden osana nuorisotyö. (Cederlöf 2007, 65-66.) ”*Nuorisolain tarkoituksena on tukea nuorten kasvua ja itsenäistymistä, edistää nuorten aktiivista kansalaisuutta ja nuorten sosiaalista vahvistamista sekä parantaa nuorten kasvu- ja elinoloja. Lain tavoitteen toteuttamisessa lähtökohtina ovat yhteisöllisyys, yhteisvastuu, yhdenvertaisuus ja tasa-arvo, monikulttuurisuus ja kansainvälisyys, terveet elämäntavat sekä ympäristön ja elämän kunnioittaminen.*” (Nuorisolaki 2006.)

Vuonna 2007 hyväksyttiin Suomen ensimmäinen lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelma vuosille 2007–2011, joka sisältää tavoitteet alle 29-vuotiaiden kasvu- ja elinolojen parantamiseksi nuorisolain mukaisesti ja sen erityisenä tavoitteena on ylittää hallinnollisia raja-aitoja sekä vahvistaa paikallisella tasolla moniammatillista yhteistyötä. Ohjelmassa linjataan että paikallisella tasolla moniammatillisten rakenteiden ja työmuotojen on vahvistuttava. Lisäksi ennakoivan ja varhaisen puuttumisen toimintaperiaate edellyttää kulttuurista muutosta, rakenteiden muuttamista ja monitoimijaisen yhteistyön osaamista ja johtamista. (Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelma 2007-2011.)

Vaikkakin nuorisopolitiikan vahva kehittyminen lisää poikkihallinnollisen yhteistyön edellytyksiä valtakunnalliselle tasolle ja kuntatasolle, löytyy moniammatillisen yhteistyön kehittämiselle myös tarve paikalliselta tasolta. Nuorisokulttuurin muuttuminen ja nuorten sosiaalisten ongelmien moninaistuminen asettavat uusia haasteita toimijaverkostolle ja siinä tehtävälle yhteistyölle. Kasvatustyötä toteuttavat toimitahot etsivät uusia yhteisiä toimintamalleja, joilla vastata nuorten tarpeisiin. Haaste on kuitenkin siinä, kuinka täysin eri tavalla nuorta tarkastelevat toimijat saadaan yhteistyöhön ja sopimaan yhteisistä ratkaisukeinoista, sillä yhteistyöhön motivoivat tavoitteet voivat olla hyvinkin erilaisia esim. toisen toimijan tavoitteena saattaa olla yksinkertaisesti paikallisen järjestyksen ylläpitäminen ja ulkoisen turvallisuuden parantuminen kun taas toiset

toimijat pyrkivät pääsemään ikään kuin syvemmälle ja tarkoitus on parantaa nuorten kasvu- ja elinoloja. (Vehviläinen 2002, 14.)

Nuorisotyön osalta Mirja Määttä on tutkinut nuorisotyön ehkäiseviä, nuoria auttavia yhteistyöverkostoja, ja hänen mukaansa niissä voi syntyä myönteisiä uusia innovaatioita ja paikallisia ratkaisuja poikkihallinnollisena yhteistyönä. Useissa moniammatillisia verkostoja koskevissa tutkimuksissa korostuu yhteisen jaetun ja selkeän tavoitteellisuuden merkitys sekä verkoston riittävä yhteisöllinen status toiminnan ja motivaation ylläpitämiseksi. Mielekäs yhteistyö ja työnjako edistävät toimintaa ja jopa säästävät osallistujien voimavaroja. Erityisesti yhteistyön käynnistäminen ja kehittäminen vaatii toimijoiden henkilökohtaista työpanosta. (Cederlöf 2004, 124.) Nuorisotyön kehitys johtaa yhä vahvemmin sen ammatillisen roolin kirkastumiseen, ja toisaalta nuorisotyö jakautuu erityisalueisiin, kuten koulunuorisotyöhön. Yleinen nuorisotyön ja sen osaamisen haaste on tässäkin sen oman tehtäväkuvan ja roolin selkiyttäminen ja markkinointi sekä näin määrittävän työkentän kehittäminen yhteyksissä eri toimijoihin. (Cederlöf 2004, 288.)

Nuorisotyöllä on useita yleisiä tehtäviä. Keskittyminen yhteen selvärajaiseen tehtävään ei liene tarkoituksen mukaista tai edes mahdollista, mutta nuorisotyön on kuitenkin hyvä olla selvillä siitä, mikä sen pääasiallinen tehtävä ylipäätään on. Nuorisotyön kokonaisuus on vastavoima niille yhteiskuntamme piirteille, jotka luokittelevat ja leimaavat nuoria ihmisiä, näkevät heistä vain yhden ominaisuuden, arvostelevat elämänmenoa toimimatta ja vastuuta vältellen. Nuorisotyön voima ja merkitys riippuu sen kyvystä toteuttaa haastavia tehtäviä, taidoista organisoida oppimisympäristöjä ja herkkyydestä ylläpitää omaa eetosta. Ideaalimallisissa nuorisotyössä välitetään kaikista nuorista, kaikista nuorissa ja nuorten kaikista kiinnostuksista sekä kasvatetaan nuoria välittämään itsestään, toisista ja maailmasta ympärillämme. (Nieminen 2007, 27; 40.)

Vehviläisen (2002, 26) mukaan nuorisotyön kannalta moniammatillinen yhteistyö tarkoittaa kykyä ohjata asiakkaita palvelujärjestelmään, ottaa asiakkaita vastaan muilta palvelusektoreilta sekä valmentaa nuorta itsenäiseen selviytymiseen. Nuorisotyö ei toimi sektoreihin viipaloidun nuoruuden asiantuntijana, vaan nuorisotyön vahvuus yhteistyöverkostossa on elämänhallinnan tukeminen ja elämän kokonaisuuden tunteminen. Tarvittaessa nuorisotyö ohjailee tai poluttaa kohteenaan olevia nuoria jonkun erityisasiantuntijan luo. Nuorisotyön paikallisen ja yhteiskunnallisen aseman kannalta on olennaista se, missä määrin muut toimijat näkevät ja

ymmärtävät nuorisotyön merkityksen elämönhallinnan tukijana. Moniammatillinen yhteistyö merkitsee usein lisääntyntä kysyntää nuorisotyön menetelmille ja ammattitaidolle. Koko nuorisotyön dilemma on siinä, että mikäli nuorisotyön uudet aluevaltauksset – eli uudenlainen tapa tehdä nuorisotyötä – osoittautuvat toimiviksi, niin muut toimijat olettavat tämänkaltaisen innovatiivisuuden olevan nuorisotyölle tyypillistä työtä. Verkostoitumisen ja innovatiivisuuden eräs seuraus on se, että omaa toimenkuvaa ja vastuunaluetta on todennäköisesti myös rajattava ja supistettava. On olemassa työtehtäviä, joita tehdään automaattisesti ja on olemassa työtehtäviä, joita tehdään erityisen harkinnan perusteella. (Vehviläinen 2002, 25-28, 67.)

Koululla koetaan olevan parhaimmat edellytykset tunnistaa ja ohjata tukea tarvitsevia nuoria eri palveluiden piiriin, johtuen siitä että koulu tavoittaa kaikki ikäluokat ja toimii nuorten luontaisena kasvuympäristönä kodin lisäksi. Kouluttaja-kehittäjä Atso Juote peräänkuuluttaa uudenlaisia nuorisokasvattajia, jotka kykenevät neuvottelemaan ja työstämään yhdessä nuoren kanssa hänen elämänsä käsikirjoitusta. Juote nostaa myös esille perinteisen raja-aidan madaltumisen sosiaalityön ja nuorisotyön välillä. Vastaavanlainen raja-aidan madaltuminen on tapahtumassa tulevaisuudessa kenties myös opettajuuden ja nuorisotyöntekijyyden välillä. (Sarha 2005, 15.) Tutkimusprofessori Matti Rimpelä puolestaan peräänkuuluttaa ensimmäisessä Opettajan vuosi 2008-2009 kirjassa yhteisösuuntautunutta toimintalinjaa, jossa ensisijaisena tavoitteena on vahvistaa kehitysyhteisöjä ja niiden yhteistoimintaa niin, että mahdollisimman suuri osa arjen haasteista voidaan kohdata ja ongelmista ratkaista kehitysyhteisöjen sisällä. Rimpelä kysyykin: ”Onko hallitsevana toimintana kehitysyhteisöjen vahvistaminen vai häiriöiden ehkäisy, varhainen tunnistaminen ja hoitaminen? Opetusministeriön. Kouluhyvinvointityöryhmän muistiossa 2005 tuodaan julki koulun merkitys lapsen hyvinvoinnissa seuraavasti: *”Työryhmä tarkasteli laajasti koulua fyysisenä, psyykkisenä, sosiaalisena ja pedagogisena ympäristönä. - - Koulu yhteisön päivittäinen arki sisältää tekijöitä, jotka itsessään voivat vahvistaa tai heikentää lasten hyvinvointia. - - Koulu voi omalta osaltaan tukea myös haavoittuvissa oloissa elävien lasten hyvinvointia ja selviytymistä, kunhan se saa siihen yhteiskunnalta riittävät voimavarat.”* (Rimpelä 2008, 27; 41.) Voitaisiko nuoriso- ja koulutoimen yhteistyö nähdä juuri tällaisena voimavarana, jonka avulla voidaan kehittää nuorten kasvu- ja elinoloja yhteistyössä sekä tukea koulua kehitysyhteisönä.

Suunnitelmallinen yhteistyö nuoriso- ja koulutoimen välillä edellyttää useita neuvotteluja, yhteistyön selkeää mallinnusta, nuorisotyön roolin selkeää kuvaamista koulussa ja koulukohtaisia

työsuunnitelmia. Kokkolan nuorisopalveluiden ja koulujen yhteistyön mallinnus tulee vastaamaan paikalliseen moniammatillisen ja poikkihallinnollisen kehittämistyön tarpeeseen hyödyntämällä aikaisempia tutkimuksia koskien nuorisotyötä koulussa sekä kansainvälisesti että valtakunnallisesti ja tuottamalla paikallista tutkimustietoa yhteistyön kehittämiseksi. Mallinuksella asetetaan yhteisesti toimivat rakenteet yhteistyölle sekä sopimukset, joihin voidaan sitoutua.

2.2 Nuorisotyön ja koulutyön yhteistyö kansainvälisesti ja valtakunnallisesti

Kokkolan nuorisopalveluiden ja koulujen yhteistyön mallinnusprosessia varten kerättiin tarpeellista tietoa sekä kansainvälisistä että valtakunnallisista kokemuksista ja malleista nuoriso- ja koulutoimen yhteistyöstä. Tiedonhankintavaiheessa kävi hyvin nopeasti selville, että nuoriso- ja koulutoimen yhteistyöstä oli saatavilla rajoitetusti tutkimustietoa tai edes kokeilupohjaista tietoa. Nuoriso- ja koulutoimen yhteistyön kehittäminen on alkanut vasta 1990-luvun aikana ja siihen liittyvä tutkimuksellinen tieto on vähäistä.

Mallinnusprosessissa tutustuttiin ja läpikäytiin Iso-Britannian Kentin kreivikunnan nuoriso- ja koulutoimen yhteistyömuotoja The Canterbury high schoolissa ja Valley Park Community Schoolissa. Molempien koulujen osalta yhteistyö koulun ja nuorisotyön välillä oli aloitettu vuonna 2003. Yhteistyötä oli toteutettu useamman nuorisotyöntekijäresurssin turvin ja toimintamuotoina olivat: kohdennettu ryhmätoiminta tarvelähtökohdista, oppilaskuntatoiminta, kerhotoiminta, teemapäivät, ryhmäyttäminen ja moniammatillinen yhteistyö (oppilashuoltoryhmässä). Haasteita yhteistyössä oli asettanut nuorisotyöntekijöiden koulutuksen puutteet koulussa toimimiseen ja nuoriso- ja koulutoimen erilaiset toimintatavat ja –kulttuurit. Nuoriso- ja koulutoimen yhteistyön nähtiin Kentin kreivikunnassa tuottavan tulosta seuraavasti: 1) nuorisotyöntekijät vaikuttivat selvästi oppimistulosten parantamiseen 2) nuoret olivat iloisempia ja itsevarmempia ja 3) oppilaiden henkilökohtaista kehitystä oli edistetty mm. non-formaalin oppimisen avulla. (Koulu ja nuorisotyö nuoren kasvun tukijana 2007.)

Suomessa nuoriso- ja koulutoimen yhteistyötä on kehitetty pääsääntöisesti erilaisten hankkeiden turvin. Mallinnusprosessiin hankitun tiedon mukaan useassa Suomen kunnassa on eriasteisia kokeiluja nuorisotyön ja koulujen välillä, joista kuitenkin ei löytynyt selkeää hyödynnettävää mallia. Suurin osa yhteistyöstä eri kunnissa näytti kehittyvän kohdennettuun sosiaaliseen tukeen

sekä erinäisiin toimintamahdollisuuksiin ryhmäyttämisen, teemapäivien, luokkatoiminnan, vanhempainillan, oppilaskuntatoiminnan yms. kautta. Nuorisotoimet toteuttivat näitä yhteistyömuotoja pääsääntöisesti joko osana perusnuorisotyötä tai sosiaalisena nuorisotyönä. Mallinnusprosessin yhteydessä tutustuttiin erityisesti Jyväskylän Kilpisjärven koulussa, Kouvolassa ja Lahdessa toteutettuihin nuoriso- ja koulutoimen yhteistyömuotoihin.

3. YHTEISTYÖN MALLINNUKSESSA JA TOIMINTATUTKIMUS

3.1 Mallinnusprosessi ja tutkimuksen toteutus

Kokkolan nuorisopalveluiden koulu yhteistyötä lähdettiin mallintamaan osallistavalla/praktisella toimintatutkimuksella, joka nähtiin sopivimpana kehittämistoiminnan menetelmänä. Toimintatutkimuksen peruspiirteenä on, että kehittämistavoitteet määräytyvät kehittämiskohteen omista ongelmista ja tarpeista, kehittäminen tapahtuu kehittämiskohteen henkilöstön omana työnä, kirjatut tavoitteet ja muutostarpeet konkretisoituvat todellisina muutoksina, kehittämisessä sitoudutaan yhteistoiminnalliseen kehittämiseen ja ulkopuolisen asiantuntijan (tutkijan) tehtävänä on ainoastaan ohjata prosessia. Ensisijaisen tärkeää on sitouttaa toimintatutkimukseen alusta alkaen sen kannalta tärkeimmät toimijat. Toimintatutkimuksen tutkimusprosessi on syklinen, jossa vuorottelevat suunnittelu, toiminta ja toiminnan arviointi. (Tappura 2009.)

Kokkolan nuorisopalveluiden koulu yhteistyön mallinnukseen toimintatutkimus sopi aiheen aiemman vähäisen tutkimustiedon sekä sen käytäntöä kehittävän ja osallistavan luonteensa vuoksi. Mallinnusprosessin toimintatutkimus on pääsääntöisesti laadullinen tutkimus, mutta siinä hyödynnetään myös kvantitatiivista aineiston hankintamenetelmää. Tutkimuksen aineisto kerättiin puoli-strukturoiduilla yksilöhaastattelulla, strukturoidulla kyselyllä ja erilaisilla kehittämistilaisuuksien sekä interventioiden (työkonferenssit) kirjallisilla muistioilla. Aineiston tuottamiseen osallistuivat ennalta määritetty nuoriso- ja opetustoimen operatiivisen ja hallinnon tason henkilöstö: yläkoulujen rehtorit, yläkouluille nimetyt kumminuoriso-ohjaajat, nuorisotoimen johtaja, sivistyskeskuksen kehittämisspäällikkö ja oppilashuoltotiimin edustus (yksilöhaastattelut ja työkonferenssit). Lisäksi aineiston hankintaan osallistuivat yläkoulujen oppilaat (kysely, ositettu

otanta). Tutkimuksen laadullinen aineisto, yksilöhaastattelut, teema-analysoitiin ja luokiteltiin. Kehittämistilaisuuksien (työkonferenssien) laadullista aineistoa hyödynnettiin eri vaiheissa. Tutkimuksen määrällinen aineisto, kysely, analysoitiin tilastollisesti kuvaamalla ja avoin kysymys luokiteltiin.

Mallinnusprosessia on ohjannut sitä varten perustettu NuKo-suunnitteluryhmä: yläkoulujen rehtorit, nuorisopalveluiden kumminuoriso-ohjaajat, sivistyskeskuksen kehittämispäällikkö, nuorisotoimenjohtaja, oppilashuoltotiimin edustus sekä mallinnusprosessia ohjaava tutkija. Nuko-suunnitteluryhmä edustaa toimintatutkimuksen kohdeyhteisöä ja siihen osallistuvaa henkilöstöä. Mallinnusprosessi jatkuu vuoden 2011 tammikuuhun asti. Mallinnusprosessi on toiminut aikataulutuksen mukaisesti ja se on saanut tuloksia siinä määrin kuin ne ovat olleet mahdollisia. Mallinnusprosessin tulokset perustuivat eriasteisiin kokemuksiin yhteistyön toteutumisesta, sen haastekohdista ja mahdollisuuksista. Laajemmat tulokset ja mallinnuksen tarkempien sisältöjen tuottaminen olisi edellyttänyt jonkin verran enemmän yhteistyökokemuksia pohjalle, jonka puitteista asianomaiset olisivat kyenneet hahmottamaan enemmän toimintamahdollisuuksia. Mallinnusprosessi kuitenkin osui oikeaan aikaan määrittämään yhteistyölle rakenteita, sillä yhdeksän kuukauden yhteistyökokemusten pohjalta havaittiin tarpeita yhteistyön määrittämiseen. Yhteistyön mallintaminen osallistavan toimintatutkimuksen avulla sitoutti yhteistyön osapuolia määrittämään yhteistyön lähtökohtia sekä yhteistyön kehittämisen kannalta kriittisiä tekijöitä.

Mallintamisprosessin toimintatutkimus toteutetaan neljässä vaiheessa toukokuusta 2010 tammikuuhun 2011. Lokakuussa 2010 ollaan 3.vaiheen puolivälissä. Toimintatutkimuksen toteutusvaiheet: ensimmäisessä vaiheessa (1. vaihe) tarkennettiin tutkimusongelmaa ja –menetelmiä sekä tutustutaan tutkimusaihetta sivuavaan kirjallisuuteen ja valmistaudutaan tiedontuotannon vaiheeseen (n. 2kk). Toisessa vaiheessa (2. vaihe) koottiin tietoa aiemmista tutkimuksista ja hankkeista kansainvälisesti ja kansallisesti sekä tuotettiin tietoa yksilöhaastatteluilla sekä kyselyllä. Kootun ja tuotetun tiedon avulla hahmotettiin teorettinen viitekehys, lähtö- ja tavoitetilä sekä siihen liittyvät osatekijät (n. 3kk). Kolmannessa vaiheessa (3. vaihe) on tuotettu erilaisten interventoiden kautta nuoriso- ja koulutoimen yhteistyömalli (sis. asiakirja) ja siihen liittyvät koulukohtaiset toimintasuunnitelmat laaditaan. Lisäksi tiedotetaan ja osallistetaan muita alueen toimijoita yhteistyömalliin (n. 5kk). Neljännessä vaiheessa (4. vaihe) kootaan tulokset, tehdään johtopäätökset ja kirjoitetaan tutkimusraportti/opinnäytetyö ylempi AMK (n. 3kk).

3.2 Tutkimustuloksien esittely

Mallinnusprosessin yhteydessä haluttiin selvittää nuorisopalveluiden ja koulujen yhteistyön nykytila ja tavoitetila. Lisäksi mallinnusvaiheeseen haluttiin ottaa mukaan nuorten näkökulma siitä, mitkä ovat heidän tämän hetkisiä tarpeita, miten niihin vastataan koulun osalta, miten he suhtautuisivat kumminuoriso-ohjaajaan sekä mitä he pitäisivät tärkeinä asioina kumminuoriso-ohjaajan toiminnassa. Mallinnusprosessin toteutus toimintatutkimuksena mahdollisti tutkimuksellisen tiedon tuottamisen, kun yhteistyön nykytila ja tavoitetila kartoitettiin toteuttamalla yksilöhaastattelut yhteistyötä tehneille kumminuoriso-ohjaajille ja yläkoulujen rehtoreille. Nuorten näkökulmaa asiaan haettiin toteuttamalla kysely nuorille.

Nuorille suunnatun kyselyn tulokset

Nuorille suunnatun kyselyn tavoitteena oli saada selvyyttä yläkoululaisten tarpeista, tuen tarpeeseen vastaamisesta koulussa, nuorten suhtautumisesta kumminuoriso-ohjaajaan yläkoulussa sekä heidän tärkeinä pitämistään asioista kumminuoriso-ohjaajan toiminnassa. Kysely toteutettiin kahdelle kahdeksannelle luokalle jokaisesta Kokkolan yläkoulusta (viisi suomenkielistä ja yksi ruotsinkielinen yläkoulu) sähköisesti Webropol-kyselynä. Vastaaminen tapahtui nimettömästi yhteisellä vastaustunnuksella ja kyselyyn vastaaminen toteutettiin yläkouluissa oppitunnin aikana. Kyselyyn vastanneiden joukko on otettu ositetulla otannalla siten että jokaisesta yläkoulusta kaksi kahdeksannen luokan perusluokkaa (ei pienluokkaa, eikä erityisluokkia esim. matikkaluokkaa) valittiin vastaamaan kyselyyn. Kouluhenkilöstö valitsi vastanneet perusluokat ja organisoivat kyselyyn vastaamisen. Otos vastasi 40% koko Kokkolan kahdeksannen luokan perusjoukosta ja 13% koko Kokkolan yläkouluikäisten perusjoukosta. Vastausprosentti kyselyyn oli 83% (187 vastausta), joten vastausmäärän voidaan todeta olevan riittävä antamaan suuntaa kyselyn tavoittelemiin tietoihin. Vastaajista 53% (99) oli tyttöjä ja 47% (88) poikia. Vastauksien jakautumisessa ei esiintynyt merkittäviä sukupuolieroja, jonka vuoksi niitä ei ole eritelty tuloksien yhteydessä.

Kyselyn tulokset on jaoteltu neljään osaan: 1) tarve ja tarpeeseen vastaaminen koulussa, 2) suhtautuminen kumminuoriso-ohjaajaan, 3) tärkeät asiat kumminuoriso-ohjaajan toiminnassa ja 4) ehdotukset kumminuoriso-ohjaajan toiminnalle. Nuorille suunnattu kysely on asiakirjan liitteenä (Liite 1.).

1) tarve ja tarpeeseen vastaaminen koulussa

vastauskohta	vastauserottelu	paljon	jonkin verran	vähän	en ollenkaan	yht.
kaverisuhteisiin	tuen/avun tarve	5,3% (10)	11,2% (21)	24,6% (46)	58,8% (110)	100% (187)
	saatu tuki/apu	4,3% (8)	17,1% (32)	26,7% (50)	51,9% (97)	100% (187)
koulunkäyntiin	tuen/avun tarve	5,9% (11)	19,8% (37)	38% (71)	36,4% (68)	100% (187)
	saatu tuki/apu	16,6% (31)	33,7% (63)	26,2% (49)	23,5% (44)	100% (187)
tyttö-/poikaystävä asioihin	tuen/avun tarve	6,4% (12)	10,7% (20)	21,9% (41)	61% (114)	100% (187)
	saatu tuki/apu	1,6% (3)	9,6% (18)	19,3% (36)	69,5% (130)	100% (187)
mielialaan/tunteisiin	tuen/avun tarve	5,9% (11)	11,8% (22)	27,8% (52)	54,5% (102)	100% (187)
	saatu tuki/apu	3,7% (7)	16% (30)	25,7% (48)	54,5% (102)	100% (187)
vapaa-ajan viettämiseen	tuen/avun tarve	4,8% (9)	11,8% (22)	19,8% (37)	63,6% (119)	100% (187)
	saatu tuki/apu	2,7% (5)	15,5% (29)	24,6% (46)	57,2% (107)	100% (187)
harrastuksien hankkimiseen	tuen/avun tarve	5,3% (10)	11,2% (21)	24,6% (46)	58,8% (110)	100% (187)
	saatu tuki/apu	3,7% (7)	15,5% (29)	20,9% (39)	59,9% (112)	100% (187)
omiin suunnitelmiin yläkoulun jälkeen	tuen/avun tarve	16,6% (31)	33,2% (62)	25,7% (48)	24,6% (46)	100% (187)
	saatu tuki/apu	11,2% (21)	32,1% (60)	27,8% (52)	28,9% (54)	100% (187)

TAULUKKO 1. Nuorten kyselytulokset: tarpeet ja vastaaminen

Ensimmäisen osan tulokset näyttävät selkeästi koulun vastaavan nuorten tarpeisiin hyvin erityisesti koulunkäyntiin liittyvissä asioissa. Kuitenkin vastausten perusteella nuorten tarve tukeen ja apuun korostuu erityisesti koskien omia suunnitelmia yläkoulun jälkeen, johon koulu ei pysty aivan kaikkien kohdalla vastaamaan kyselyn mukaan (kyselyn osalta 12 nuorta jää vaille tarvitsemaansa tukea). Tukeen ja avun tarpeeseen tyttö-/ poikaystävä asioissa, ei osa saa tukea koulun kautta (kyselyn osalta 11 nuorta jää vaille tarvitsemaansa tukea). Muilta osin koulu pystyy suhteellisen hyvin tukemaan ja auttamaan nuorta heidän tarpeidensa mukaan.

2) suhtautuminen kumminuoriso-ohjaajaan

vastauskohta	täysin samaa mieltä	vähän samaa mieltä	vähän eri mieltä	täysin eri mieltä	yht.
voisin jutella hänelle kouluasioistani	9,6% (18)	41,2% (77)	34,2% (64)	15% (28)	100% (187)
olisi kiva kun koulussa olisi joku joka kuuntelisi minua	10,7% (20)	34,8% (65)	30,5% (57)	24,1% (45)	100% (187)
jos olisi hyvä tyyppi, voisin jutella aina välillä	19,8% (37)	43,9% (82)	21,9% (41)	14,4% (27)	100% (187)
en välittäisi koko henkilöstä	5,3% (10)	21,4% (40)	39% (73)	34,2% (64)	100% (187)
puhuisin hänelle omista asioistani	4,8% (9)	26,2% (49)	34,8% (65)	34,2% (64)	100% (187)
kääntyisin hänen puoleensa jos minulla on ongelmia tai huolia	6,4% (12)	38,5% (72)	25,1% (47)	29,9% (56)	100% (187)

TAULUKKO 2. Nuorten kyselytulokset: suhtautuminen kumminuoriso-ohjaajaan

Toisen osan tulokset näyttävät, että pääsääntöinen suhtautuminen kumminuoriso-ohjaajaan on myönteinen ja ratkaisevaa on se, että kumminuoriso-ohjaaja koetaan ”hyväksi tyyppiä”. Kumminuoriso-ohjaaja nähtiin nuorten näkökulmasta henkilöksi, jonka kanssa voisi jutella ainakin kouluasioista ja jopa kääntyä hänen puoleensa ongelmatilanteissa. Hänet nähtiin myös

henkilönä, joka olisi valmis kuuntelemaan nuoria. Kuunteleminen koettiin myös tarvelähtöiseksi. Kuitenkin kysymyskohdan ”puhuisin hänelle omista asioistani” vastaus osoittaa pientä varauksellisuutta siinä mistä asioista kumminuoriso-ohjaajan kanssa loppujen lopuksi puhuttaisiin ja kuinka henkilökohtaisista asioista.

3) tärkeät asiat kumminuoriso-ohjaajan toiminnassa

vastauskohta	erittäin tärkeä	melko tärkeä	ei niin tärkeä	ei lainkaan tärkeä	yht.
keskustella nuorten kanssa	29,4% (55)	45,5% (85)	14,4% (27)	10,7% (20)	100% (187)
auttaa löytämään kivaa tekemistä vapaa-ajalle	12,3% (23)	35,8% (67)	33,2% (62)	18,7% (35)	100% (187)
toimia luokkien kanssa ja auttaa luokkahengen parantamisessa	24,6% (46)	46,5% (87)	17,1% (32)	11,8% (22)	100% (187)
kuunnella nuoria	38% (71)	39,6% (74)	11,8% (22)	10,7% (20)	100% (187)
auttaa nuoria kertomaan asioita koulussa muille aikuisille (opettaja, kuraattori yms.)	19,3% (36)	39,6% (74)	23,5% (44)	17,6% (33)	100% (187)
auttaa miettimään mitä tehdä yläkoulun jälkeen	34,8% (65)	35,85% (67)	17,1% (32)	12,3% (23)	100% (187)
auttaa nuoria suunnittelemaan ja järjestämään tapahtumia /toimintaa koulussa	15,5% (29)	42,8% (80)	28,9% (54)	12,8% (24)	100% (187)
auttaa erityisesti silloin kun tullaan yläkouluun 7.luokalle	25,1% (47)	42,4% (79)	18,2% (34)	14,4% (27)	100% (187)
auttaa kaveriasioissa	14,4% (27)	33,7% (63)	32,1% (60)	19,8% (37)	100% (187)

TAULUKKO 3. Nuorten kyselytulokset: tärkeät asiat kumminuoriso-ohjaajan toiminnassa

Kolmannen osan tulokset osoittavat että nuoret pitävät erityisen tärkeinä kumminuoriso-ohjaajan toiminnassa sitä, että nuoria kuunnellaan ja heidän kanssaan keskustellaan. Tärkeäksi korostuivat myös luokkien kanssa toimiminen luokkahengen parantamiseksi, nuorien auttaminen miettimään, mitä tehdä yläkoulun jälkeen sekä auttaminen erityisesti siirryttäessä yläkouluun 7. luokalle. Lähes kaikkia vastauskohtia pidettiin tärkeinä kumminuoriso-ohjaajan toiminnoissa ja kysymyskohdan vastaukset osoittavat, että nuoret näkevät ylipäättensä kumminuoriso-ohjaajan toiminnan tärkeänä mikäli sen keskiössä on itse nuori ja hänen asiansa.

4) ehdotukset kumminuoriso-ohjaajan toiminnalle

”Puhua nuorten kanssa heidän ongelmistaan ja huolista.”

”Voisi vaikka pitää jotain tunteja tai muuta, kuten joku retki jonnekin.”

”Auttaa yläkoulun jälkeisissä suunnitelmissa ja kuunnella mitä on asiaa ja ei kerro niitä eteenpäin.”

”Auttaa pienempiä, esim: uusia 7-luokkalaisia kouluun tutustumisessa, ja opiskelussa ☺!”

”Ordna evenemang.”

”Koulun jälkeen joku kiva kerho ☺ vapaaehtoinen, jossa tehdään kaikkea kivaa ☺.”

”Auttaa aina kun tarvitsee apua ☺ jutella –järjestää kaikkea kivaa yhteishengen parantamiseksi.”

”Auttaa seiskoja sopeutumaan uuteen kouluun.”

Neljännessä osiossa kysymyskohta oli avoin kysymys, johon vastaaminen ei ollut pakollista. Kohtaan tuli yhteensä 80 vastausta, joista 27 vastausta voitiin luokitella vastaukseksi loppujen ollessa vastauksia ”en tiedä” tai ”hahaa” yms. Luokitelluista vastauksista korostui ehdotettuina toimintoina kumminuoriso-ohjaajalle kuunteleminen, auttaminen, jutteleminen, retkien/tapahtumien järjestäminen, tuntien pitäminen ja 7. luokkalaisten auttaminen.

Haastattelun tulokset

Haastattelun tavoitteena oli selvittää kumminuoriso-ohjaajien ja yläkoulujen yhteistyön nykytilanne ja tavoitetila. Haastattelu toteutettiin puolistrukturoituna teemahaastatteluna kuudelle yläkoulun rehtorille sekä kuudelle kumminuoriso-ohjaajalle. Haastattelulomake löytyy asiakirjan liitteenä (Liite 2.). Haastattelut litteroitiin ja käsiteltiin ATLASi tekstinkäsittelyohjelmalla, jonka jälkeen tulokset luokiteltiin ja kategorioitiin. Kategorioiksi muodostuivat 1) toteutettu toiminta 2) toivottu toiminta 3) edistävät tekijät ja 4) estävät tekijät. Kategorioinnin avulla tulokset voidaan analysoida nelikenttäisen SWOT-analyysin avulla, jota voidaan hyödyntää nimenomaan yhteistyön kehittämisessä tarkastellen sen vahvuuksia (strengths), heikkouksia (weakness), mahdollisuuksia (opportunities) ja uhkia (threats). Tarkempi, syvempi ja moniulotteisempi analysointi esitellään mallinnusprosessiin kohdistuvassa opinnäytetyössä.

Haastattelujen tulokset nelikenttäisellä SWOT-analyysillä.

Vahvuudet (S) +	Heikkoudet (W) -
<ul style="list-style-type: none">➤ yhteinen tahtotila➤ motivoitunut kumminuoriso-ohjaaja➤ motivoitunut yhteyshenkilö (koulu)➤ myönteinen rehtorin rooli➤ kumminuoriso-ohjaajan itsenäinen työsuunnittelu	<ul style="list-style-type: none">➤ aikaisempi kokemattomuus yhteistyöstä ja sen mahdollisuuksista➤ tiedonkulun ongelmat➤ työaikojen yhteensovittaminen
<ul style="list-style-type: none">➤ kumminuoriso-ohjaajan positiivinen rooli ja sen mahdollisuudet➤ yhteistyön kehittäminen➤ hyötynäkökulma (nuoret keskiössä)➤ nuorten osallisuuden lisääminen	<ul style="list-style-type: none">➤ puutteellinen tiedonkulku➤ aikataulusongelmat➤ yhteistyön vaikuttavuuden vaikea todentaminen➤ työn jäsentymättömyys➤ negatiivinen rehtorin rooli➤ kumminuoriso-ohjaajan rooli jää ulkopuoliseksi vierailijan rooliksi
Mahdollisuudet (O) +	Uhat (T) -

KUVIO 1. SWOT-analyysi haastattelutuloksista

SWOT-analyysin sisältöjen esittely:

Heikkoudet (W)

Aikaisempi kokemattomuus yhteistyöstä ja sen mahdollisuuksista:

Vähäiset kokemukset yhteistyöstä hankaloittavat erilaisten toimintamahdollisuuksien hahmottamista yhteistyöhön ja yhteistyökontaktien jäsentymistä.

Tiedonkulun ongelmat:

Tieto ei tule perille tai se tulee liian myöhään, jolloin yhteistyö vaikeutuu. Tiedonkulun ongelmat lisäävät olettamustiloja ja pelkoja yhteistyön epäonnistumisesta.

Työaikojen yhteensovittaminen:

Kumminuoriso-ohjaajien työajan sovittelu iltatyöstä koulussa tapahtuvaan päivätyöhön asettaa haasteita yhteistyön aikataulujen yhteensovittamisessa.

Uhat (T)

Puutteellinen tiedonkulku:

Tiedonkulku ei toimi ja on puutteellista, jolloin yhteistyö vaikeutuu.

Aikataulutusetongelmat:

Suunnitellulle toiminnalle ei yhteisesti löydetä toteutusajankohtaa.

Yhteistyön vaikuttavuuden vaikea todentaminen:

Vaikuttavuutta ei pystytä todentamaan, jolloin yhteistyön merkitys jää vähäiselle arvolle.

Työn jäsentymättömyys:

Yhteistyön suunnitelmat jäävät irrallisiksi vuosittain toteutettaviksi toiminnoiksi, jolloin toiminta ei ole jatkuvaa, pitkäkestoista ja itseänsä kehittävää.

Negatiivinen rehtorin rooli:

Jos rehtori ei ole mukana, yhteistyön eteenpäin viemisessä tai ei hyväksy yhteistyön toteutusta, ei yhteistyöllä ole mitään mahdollisuuksia toteutua.

Kumminuoriso-ohjaajan rooli jää ulkopuoliseksi vierailijan rooliksi:

Kumminuoriso-ohjaaja ei pääse osaksi koulun henkilökuntaa ja kouluyhteisöä, jolloin rooli jää irralliseksi vierailijan rooliksi. Luottamuksellisten vuorovaikutussuhteiden luominen sekä nuoriin (oppilaisiin) ja henkilökuntaan vaarantuu.

Vahvuudet (S)

Yhteinen tahtotila:

Hyvät kokemukset yhteistyöstä tukevat yhteistyön eteenpäinviemistä sekä kasvattavat tahtotilaa yhteistyölle.

Motivoitunut kumminuoriso-ohjaaja:

Kumminuoriso-ohjaaja motivoitunut asenne kouluyhteistyöhön ja sen kehittämiseen omassa työssään edesauttaa yhteistyön rakentumista.

Motivoitunut yhteyshenkilö (koulu):

Hyvät kokemukset yhteistyöstä ja motivoitunut yhteistyöopettaja edistävät ratkaisevasti yhteistyön kehittymistä.

Myönteinen rehtorin rooli:

Rehtorin avulla koetaan olo tervetulleeksi kouluun ja sitä kautta hyväksytään kumminuoriso-ohjaajan rooli ja toiminta kouluyhteisössä.

Kumminuoriso-ohjaajan itsenäinen työsuunnittelu:

Kumminuoriso-ohjaajat tekevät itse työaika-suunnitelmat, joka mahdollistaa toiminnan toteutusajan sovittelun yhdessä koulun kanssa.

Mahdollisuudet (O)

Kumminuoriso-ohjaajan positiivinen rooli ja sen mahdollisuudet:

Nähdään ja tunnustetaan kumminuoriso-ohjaajan rooli sekä sen mahdollisuudet uusien toimintamahdollisuuksien rakentamisessa, jota halutaan hyödyntää yhteistyön kehittämisessä.

Yhteistyön kehittäminen:

Yhteistyön kehittämisestä halutaan tehdä systemaattista ja mallinnuksen mukaista jatkuvaa kehittämistyötä. Kehittämisessä huomioidaan tarvelähtökohdat, jotta saavutetaan työstä nuorille suunnattu hyöty. Kumminuoriso-ohjaajan läsnäolon merkitys koulussa tunnustetaan, jotta ohjaaja pääsee osaksi kouluyhteisöä ja kykenee saavuttamaan luottamuksellisia kontakteja.

Hyötynäkökulma (nuoret keskiössä):

Toiminnan hyöty tulee kohdistua nuorille ja hyöty tulee voida todentaa työn vaikuttavuudella.

Nuorten osallisuuden lisääminen:

Yhteistyön avulla on mahdollisuus saada nuoret mukaan toimintaan ja kehittämään omaa osallisuuttaan sekä toiminnan suunnittelussa että toteutuksessa. Osallisuutta voidaan lisätä kehittämällä nuorten välistä osallisuutta (nuoret järjestävät toimintaa nuorille).

Haastattelujen avulla kartoitettiin myös yhteistyön nykytilaa (toteutettuja toimintoja ja niiden kokemuksia) sekä tavoitetilaa (toivottuja toimintoja ja yhteistyön sujumista). Kokemukset yhteistyöstä olivat vähäisiä, koska ne olivat yksittäisiä kokeiluja. Tämän vuoksi yhteistyön nykytilan kuvaukseen eivät haastattelut tuottaneet aineistoa, josta olisi saatu yhtenäinen analyysi. Alla olevassa taulukossa on kuvattu nykytilan ja tavoitetilan sisällöt sekä tavoitetilan kuvaus.

YHTEISTYÖN NYKYTILA		YHTEISTYÖN TAVOITETILA	
Toteutettu toiminta	Kuvaus	Toivottu toiminta	Kuvaus
yhteiset suunnittelupäivät tukioppilastoimintaa toimintaa nuorisotalolla Kiva koulu -toimintaa opettajan työparina (oppitunteja) oppitunteja (esim. päihdeteema) luokkakohtaista toimintaa ryhmäyttämistoimintaa (7.lk) kohdennettua nuorisotyötä oppilashuoltoryhmä opettajainkokouksia vanhempainiltoja vanhempainiltoja nuorisotalolla	Yhteistyön nykytilan kuvaukseen ei löytynyt yhtenäisiä piirteitä tai tekijöitä, johtuen siitä että yhteistyön määrä eri koulujen osalta oli toisistaan hyvinkin poikkeavaa.	uusia ratkaisumalleja tukioppilastoiminnan kehittäminen toiminnan sitominen Kiva Koulu -toimintaan ennaltaehkäisevää työtä (esim. päihdeteema) kohdennettu työ (yksilö/pienryhmät) luokkakohtaista toimintaa (tarpeesta) nuorten informointi (esim. vapaa-ajan mahdollisuuksista) ryhmäyttämistoimintaa erityistä tukea tarvitsevien tunnistaminen oppilashuollollista tietoa nuorista vanhempainillat vanhempainillat nuorisotalolla oppilaskuntatoiminta teemapäivät/tempaukset läsnäolo koululla (”päivystys”) välituntien hyödyntäminen	Yhteistyön tavoitetilaa kuvaamaan löydettiin jo jonkin asteista arvopohjaa. Yhteistyön toivottiin jatkossa olevan: - suunnitelmallista ja rakenteellista - tavoitteellista - innovatiivista ja vapaata - näkyvää ja avointa - tiivistä - helppoa/sujuvaa/joustavaa - informatiivista - vuoropuhelua/tasavertaista - osallistavaa - luottamuksellista ja turvallista - arvokasta

KUVIO 2. Haastattelutulokset: Yhteistyön nykytila ja tavoitetila

3.3 Yhteenveto tuloksista ja johtopäätökset

Nuorille suunnatun kyselyn tulokset kertovat selkeästi koulun kyvystä vastata hyvin nuorten tarpeisiin erilaisissa asioissa. Niiltä osin, joissa tarpeisiin vastaaminen jäi jonkin verran miinukselle, eli tuen ja avun tarve tyttö-/poikaystävä asioissa sekä tuen ja avun tarve omiin suunnitelmiin yläkoulun jälkeen, antavat tulokset tarvelähtöistä tietoa nuorten näkökulmasta suunniteltaessa kumminuoriso-ohjaajan roolia yhteistyön toteutuksessa. Lisäksi tuloksista ilmenevä nuorten myönteinen suhtautuminen kumminuoriso-ohjaajaan tukee hänen roolinsa mahdollisuuksia nuorten kanssakulkijana ja luottamuksellisten vuorovaikutussuhteiden saavuttamisesta nuorten keskuudessa. Tuloksissa painottui myös nuorten tuen tarve nivelvaiheissa eli tullessa yläkouluun 7. luokalle sekä yläkoulun loppuvaiheessa tuen tarve omiin suunnitelmiin, mitä tehdä yläkoulun jälkeen. Tuloksien mukaan nuoret haluavat kumminuoriso-ohjaajan toiminnan painottuvan nuorten kuulemiseen ja heidän kanssaan keskustelemiseen. Tärkeää onkin huomata nuorten tarpeet ja heidän tapansa hakea ja saada tukea omaan elämäntilanteeseensa. Tämä nostaa aidon läsnäolon ja vapaan vuorovaikutuksen merkitystä nuorten omana tapana rakentaa luottamuksellisia vuorovaikutussuhteita. Ja asettaa haastetta sille, miten voidaan mitata ja osoittaa vapaamuotoisen keskustelun ja vuorovaikutuksen merkitys sekä vaikuttavuus nuoren hyvinvoinnin tukemisessa ja edistämässä.

Haastattelutulokset nostivat esille erityisesti yhteisen korkean tahtotilan sekä yhteistyötä edistävät ja estävät tekijät. Tulokset osoittivat että yhteistyökokemusten vähyys hankaloitti yhteistyömahdollisuuksien tunnistamista ja hahmottamista. Kuitenkin haluttiin pitää avoimena kaikenlaiset yhteistyömuodot, joita voitaisiin koulukohtaisten tarpeiden ja suunnitelmien avulla kehittää. Yhteistyötä edistävät ja estävät tekijät liittyivät pääsääntöisesti tiedonkulkuun sekä yhteistyörakenteiden määrittelyyn siten, että yhteistyöstä saadaan tiivistä ja suunnitelmallista. Yhteistyön osalta korostui rehtorin ratkaiseva rooli, joko yhteistyön mahdollistavana tekijänä tai estävänä tekijänä. Kokemuksien mukaan juuri rehtoreiden motivoitunut tahtotila yhteistyön rakentamiseen oli mahdollistanut yhteistyön aloituksen koulun kanssa sekä osoittanut kumminuoriso-ohjaajan mahdollisuuden olla osana koko koulun yhteisöä. Määritelty tavoitetila ja siihen liittyvät arvot voidaan hyödyntää jatkossa yhteistyön kehittämisessä ja arvioinnissa. Kumminuoriso-ohjaajan rooli koettiin myönteiseksi ja sen nähtiin mahdollistavan uusien toimintamallien suunnittelun ja toteutuksen yhteistyössä. Yhteistyön rakentamiseen suhtauduttiin

erittäin myönteisesti ja sen toivottiin erityisesti hyödyttävän nuoria itseään sekä välillisesti myös koulua ja nuorisopalveluita.

Yhteistyömallinnuksessa voitiin hyödyntää tuotettuja tutkimuksellisia tuloksia. Nuorille suunnatun kyselyn tulokset antoivat suuntaa nuorten tämän hetkisistä tarpeista, suhtautumisesta uuden henkilön osallisuudesta koulun yhteisöön sekä nuorten arvostamista toiminnan lähtökohdista, jotka tulee huomioida kumminuoriso-ohjaajan toiminnassa. Lisäksi haasteita asettaa nuorten arvostaman kuuntelevan ja keskustelelevan vuorovaikutussuhteen vaikuttavuuden todentaminen yhteistyössä. SWOT-analyysin avulla voitiin tunnistaa yhteistyön toteutumisen ja kehittymisen kannalta merkittävät edistävät ja estävät tekijät. Nykytilan avulla voitiin konkretisoida ja nimetä yhteistyössä toteutettuja toimintoja suhteessa toivottuihin toimintoihin, joita voidaan hyödyntää toimintojen sisältöjä suunnitellessa. Yhteistyön tavoitelaan liittyviä arvoja tunnistettiin ja niiden tarkempaa merkitystä sekä toteutumista mallinnuksen käyttöönotossa on tarkasteltava arvioinnin yhteydessä.

4. KOKKOLAN NUORISOPALVELUIDEN JA KOULUJEN YHTEISTYÖ

4.1 Yhteistyömalli ja sopimukset

Mallinnusprosessissa Nuko-suunnitteluryhmä, jossa olivat mukana kaikki yläkoulujen rehtorit, nimetyt kumminuoriso-ohjaajat, kaksi oppilashuoltotiimin edustajaa (kuraattorit), sivistyskeskuksen kehittämisspäällikkö, nuorisotoimen johtaja sekä mallinnusprosessin tutkija, käsittelivät tutkimustulokset ja niiden pohjalta rakensivat työkonferenssissa nuorisopalveluiden ja koulujen yhteistyömallin sekä siihen sisältyvät sopimukset. Yhteistyömalli määrittää yhteistyön rakenteita ja sen toteutumista. Yhteistyömalli sopimuksineen sisältää vuosittaisen yhteistyön lähtökohdat, minimiyhteistyön, tiedonkulun, yhteistyöresurssit, yhteistyön seurannan ja arvioinnin, työryhmät sekä nuorisotyön ammatillisuuden hyödyntämisen ja tukemisen. Yhteistyömallia sopimuksineen on arvioitava ja päivitettävä mallin käyttöönoton jälkeen (seuraavan 2-3 vuoden aikana).

Yhteistyö vuosittain

Nuorisopalveluiden ja koulujen yhteistyö rakennetaan koulujen lukuvuosisuunnitelmien yhteyteen, jolloin se määrittyy koulujen lukuvuoden mukaan jaksoihin syyslukukaudelle (elokuu-marraskuu) ja kevätlukukaudelle (tammikuu-toukokuu). Yhteistyömallin tavoitteena on rakentaa yhteistyön runko vuosittaiselle toteutukselle. Vuosittaisten yhteistyösuunnitelmien laadinnassa otetaan huomioon seuraavat lähtökohdat:

- toiminnan sisällöt määrittyvät pääsääntöisesti tarvelähtökohdista
- kumminuoriso-ohjaaja on käytössä yhteistyöhön yhden iltapäivän viikossa (3h), mutta aikaresurssia voidaan tarvittaessa lisätä (tarpeen ja sovitun mukaisesti)
- tarvelähtökohtia pohditaan yhdessä kumminuoriso-ohjaajan kanssa koulun oppilashuoltoryhmässä (min. 1krt/lukukausi) sekä yhdessä koulun yhteistyöhenkilöiden kanssa
- tarvelähtökohtia pohdittaessa myös arvioidaan aikaisemman lukuvuoden yhteistyön toteutumista
- yhteistyösuunnitelmat seuraavaa lukuvuotta varten tulee olla selvillä viimeistään alkavan lukuvuoden syksyllä (elokuu)
- kumminuoriso-ohjaajat työstävät yhdessä sovittujen tarvelähtökohtien ja suunnitelmien mukaan koulukohtaiset toimintasuunnitelmat tulevalle lukuvuodelle, jotka käsitellään koulujen rehtoreiden ja yhteistyöhenkilöiden kanssa ennen kirjaamista koulujen lukuvuosisuunnitelmiin
- yhteistyössä voidaan myös nopeasti reagoida tarpeen mukaan, joka mahdollistaa toiminnan muutokset ja uudet suunnitelmat myös keskellä lukuvuotta
- koulukohtaisia toimintasuunnitelmia toteutetaan pääsääntöisesti koulun toiminta-aikana
- koulukohtaisten toimintasuunnitelmien toteutumista seurataan ja arvioidaan sekä koulujen lukuvuosiselvitysten avulla, yhdessä koulun yhteistyöhenkilöiden kanssa että kumminuoriso-ohjaajien työryhmässä

Minimiyhteistyö

Minimiyhteistyön sopimisen tarkoituksena on rakentaa samat yhteistyön rakenteet toteutumaan jokaisessa kouluyhteistyössä, jotta saavutetaan tasa-arvoinen yhteistyön toteutuminen jokaisella yläkoululla. Minimiyhteistyön sisällöt koskevat kaikkia yhteistyökouluja ja kumminuoriso-ohjaajia. Minimiyhteistyö antaa lähtökohtia koulukohtaisten suunnitelmien toteuttamiselle, jonka pohjalta yhteistyötä voidaan kehittää ja laajentaa jokaisen koulun omakohtaisen tarpeen ja toimintakulttuurin mukaan.

Minimiyhteistyön sopimus:

- kumminuoriso-ohjaaja osallistuu laajennettuun oppilashuoltoryhmään 1krt/lukukausi (laajempi käsittely, ajankohtaiset aiheet)
- oppilastuntemusta edistävää tietoa vaihdetaan tarvittaessa
- kumminuoriso-ohjaaja osallistuu koulun 7. luokkien ryhmäytämistoiminnan suunnitteluun ja toteutukseen
- koululta esitetään sopivat yhteistyöhenkilöt (kaksi yhteistyökontaktia) kumminuoriso-ohjaajalle yhteistyön suunnittelua ja toteutusta varten, mahdollisuuksien mukaan myös koulun kuraattori osallistuu kumminuoriso-ohjaajan ja koulun yhteistyöhenkilöiden yhteisiin tapaamisiin

Tiedonkulku

Mallinnusprosessiin tuotetun tiedon osalta korostui tiedonkulun rooli, johon myös keskityttiin mallinnusta tehdessä. Tiedonkulun koettiin olevan yksi ratkaisevimmista tekijöistä yhteistyön onnistumisessa, jonka vuoksi haluttiin sopia tiettyjä lähtökohtia tiedonkulun toteutumiselle. Määrittämällä yhteisiä lähtökohtia tiedonkulkuun ehkäistään myös mahdollisia tiedonkulun ongelmia sekä väärinkäsitysten syntymistä.

Tiedonkulkuun liittyvä sopimus:

- kumminuoriso-ohjaaja lisätään koulussa käytettävään tiedostuslistaan (esim. rehtorin käyttämä sähköpostilista henkilöstön tiedottamisessa koulun tulevista toiminnoista)
- kumminuoriso-ohjaajan osallistumismahdollisuus opettajainkokouksiin (koulukohtaisesti sovittavissa)

- kumminuoriso-ohjaajan osallistuminen oppilashuoltoryhmään (koulu määrittää tarpeen mukaan osallistumista, kuitenkin minimiyhteistyön mukaan 1krt/lukukausi)
- kumminuoriso-ohjaaja vastaa nuorisopalveluiden puolelta tarvittavan ja tarpeellisen informaation tiedottamisesta koululle
- yhteistyössä sovitaan kumminuoriso-ohjaajalle tiedotusväylät koululla (oppilaat, henkilökunta, vanhemmat)
- kumminuoriso-ohjaajan taholta lähteville tiedotteille, koulun tiedotusväylien kautta, tulee olla rehtorin hyväksyntä
- koulu tiedottaa ja kutsuu kumminuoriso-ohjaaja mukaan koulun eri toimintoihin ja tapahtumiin, jonka avulla tehdään kumminuoriso-ohjaajan rooli näkyväksi ja hänet osaksi koulun yhteisöä

Yhteistyöresurssit

Yhteistyön mahdollistumisen ja toteutumisen osalta on tärkeää, että käytössä olevat yhteistyöresurssit ovat selvillä. Yhteistyöresurssit voivat muuttua yhteistyön kehittyessä.

Yhteistyöresursoinnissa otettava huomioon seuraavat asiat:

- kumminuoriso-ohjaajien aikaresurssi yhteistyöhön on yksi iltapäivä viikossa (3h)
- yhteistyön alkuvaiheen panostus tunnistetaan ja aikaresursointia on mahdollista lisätä tarpeen vaatiessa
- koulu resursoi yhteistyöhön yhteistyöhenkilöiden ja koulukohtaisten suunnitelmien mukaan
- kumminuoriso-ohjaajat vastaavat omien työsuunnitelmiansa kautta kouluyhteistyön priorisoinnista ja työaikaresursoinnista muihin työtehtäviin nähden
- yhteistyön toteutumisessa on nuorisopalveluiden ja koulutoimen yhteinen panostus, toiminnan taloudellisia kustannuksia sekä toteuttamismahdollisuuksia arvioidaan ja sovitaan koulukohtaisten suunnitelmien yhteydessä
- kaksikielisyyden osalta yhteistyötä jatketaan ja kehitetään mahdollisuuksien mukaan ja jatkossa pyritään tarjoamaan yhteistyön toteutumista myös ruotsiksi

Yhteistyön seuranta ja arviointi

Yhteistyön toteutumista ja kehittymistä seurataan ja arvioidaan pääsääntöisesti vuositasolla koulujen lukuvuoden mukaan. Yhteistyön seuranta ja arviointia toteutetaan yhteisesti koulukohtaisten suunnitelmien toteutumisen osalta sekä nuorisopalveluiden että koulutoimen strategisten tavoitteiden osalta.

Yhteistyön seurantaan ja arviointiin liittyvät sopimukset:

- toiminnan seurantaan pyritään luomaan omat seurannan välineet ja mittarit yhteistyön edetessä ja sisältöjen määrittyessä
- kumminuoriso-ohjaajat seuraavat kouluyhteistyön toteutumista omissa työsuunnitelmissaan
- koulu seuraa ja arvioi yhteistyön toteutumista koulun lukuvuosisuunnitelman mukaan
- kumminuoriso-ohjaajien työryhmä seuraa ja arvioi koulukohtaisten suunnitelmien laadintaa ja toteutusta, josta he laativat nuoriso- ja koulutoimelle raportin 1-2 kertaa vuodessa
- kumminuoriso-ohjaajien työn toteutuksen ja vaikuttavuuden seurannan avulla arvioidaan myös koko yhteistyön etenemistä sekä sen tarpeita ja merkitystä laajemmasta näkökulmasta (nuorten hyvinvointi, kouluyhteistyö jne.)
- yhteistyön seurannan ja arvioinnin avulla pyritään tuomaan esille yhteistyön merkitys, vaikuttavuus sekä nuorisotyön osaaminen

Työryhmät

Yhteistyön suunnittelua ja toteuttamista varten kokoontuu kumminuoriso-ohjaajien työryhmä sekä kouluissa yhteistyöhenkilöistä koostuva työryhmä yhdessä koulun kumminuoriso-ohjaajan kanssa.

- kumminuoriso-ohjaajien työryhmässä seurataan ja arvioidaan koulukohtaisesti etenevää yhteistyötä, vaihdetaan ideoita toimivista käytännöistä sekä toimintamahdollisuuksista ja hyödynnetään koko nuorisopalveluiden osaamista koulukohtaisten suunnitelmien toteutuksessa
- koulujen yhteistyöhenkilöiden kanssa suunnitellaan, toteutetaan, seurataan ja arvioidaan koulukohtaista yhteistyötä

Nuorisotyön ammatillisuus

Yhteistyö edellyttää nuorisopalveluilta uudenlaista työtettä sekä nuorisotyön ammatillisuuden kehittämistä. Kouluyhteistyössä nuorisopalvelut toteuttaa uudenlaista yhteistyötä uudella toimintakentällä - koululla. Yhteistyön edetessä on tärkeää turvata kouluyhteistyötä tekevien kumminuoriso-ohjaajien ammatillinen tuki ja kehittyminen.

Yhteistyön osalta on huomioitu seuraavasti kumminuoriso-ohjaajien ammatillinen tuki:

- kumminuoriso-ohjaajat käyttävät omaa osaamistaan ja erikoisosaamistaan tehdessään suunnitelmia koulun kanssa ja hyödyntävät koko nuorisopalveluiden osaamista suunnitelmien toteutuksessa
- kumminuoriso-ohjaajien työryhmässä jaetaan kokemuksia, ideoita, osaamista ja toteutetaan yhteistä seuranta- ja arviointia
- kumminuoriso-ohjaajien työryhmässä arvioidaan mahdollisia muutoksia ja tarpeita oman ammatillisen osaamisen osalta
- kumminuoriso-ohjaajien työryhmä toteuttaa ja hyödyntää ammatillista vertaistukea

Yhteistyömallin ja sen sopimukset on tuottanut NuKo-suunnitteluryhmä mallinnuskokouksessaan syyskuussa 2010. Mallinnuskokouksessa on käsitelty nuorille suunnatun kyselyn sekä toimijoille toteutettujen haastatteluiden tulokset ja analyysit, joiden pohjalta mallinnuksen kannalta tärkeimmät tekijät on tunnistettu ja sopimuskohdat määritelty. Kokouksessa on hyödynnetty kumminuoriso-ohjaajien työryhmän tuotoksia. Kokouksessa on yhteisesti sovittu yhteistyömallin käyttöönotosta kaikilla Kokkolan yläkouluilla yhteistyössä kumminuoriso-ohjaajien kanssa. (Kumminuoriso-ohjaajien työryhmä 6.9.2010 ja Nuko-suunnitteluryhmä 13.9.2010.)

4.2 Kokkolan nuorisovaltuuston lausunto nuorisopalveluiden ja koulujen yhteistyöstä

Kokkolan nuorisopalveluiden koulu yhteistyöhön kehitellyn yhteistyömallin pääkohtia ja tavoitteita esiteltiin Kokkolan nuorisovaltuustolle heidän kokouksessaan 11.10.2010.

Nuorisovaltuusto antoi kuulemansa perusteella lausunnon:

Kokkolan nuorisovaltuusto kokee nuorisopalveluiden ja koulujen yhteistyön sekä sen mallinnuksen myönteisenä asiana. Nuoriso-ohjaajien jalkautuminen kouluille nähdään nuoria tukevana ja heidän hyvinvointiaan edistävänä asiana. Nuorisovaltuusto toivoo nuoriso-ohjaajan roolin koulussa muokkautuvan nuorille turvalliseksi ja keskustelevaksi aikuiseksi, joka on helposti lähestyttävissä ja kulkee koulussa nuorten keskuudessa.

Nuorisovaltuusto pitää tärkeänä sitä, että nuoriso-ohjaajan rooli koulussa ei suuntaudu ongelmakeskeiseksi toimijaksi, vaan nuoriso-ohjaaja on koulussa kaikkia nuoria varten ja hänen toimintansa on itse nuorten ja heidän tarpeidensa määrittämä. On huomioitava, miten nuoriso-ohjaajan roolia hyödynnetään koulussa huolta herättävien nuorten suhteen, ja tässä nuorisovaltuusto toivoo, että nuoria ei ohjattaisi koulun henkilökunnan toimesta nuoriso-ohjaajan juttusille eli vältettäisiin nuoriso-ohjaajalle lähettämistä, vaan lähettämisen sijaan nuoriso-ohjaajaa pyydetäisiin ottamaan kontaktia ja keskustelemaan mahdollista huolta herättävien nuorten kanssa. Nuorisovaltuusto näkee, että nuorten onnistunut auttaminen ja tukeminen ovat kiinni siitä, miten nuorten kohtaaminen ja kuuleminen toteutuu.

Nuorisovaltuusto näkee nuoriso-ohjaajan roolin mahdollisuutena toimia myös nuorille luottamuksellisena saattajana ja mukanaolijana, kun nuorella on tarve mennä keskustelemaan omista asioistaan esim. kuraattorille, terveydenhoitajalle tai muulle aikuiselle. Nuoriso-ohjaajan toiminnassa on ensisijaista nuorten luottamuksen saaminen ja sen arvostaminen, joka näyttäytyisi myös siten, että nuoriso-ohjaaja keskustelee ensin nuoren kanssa, mikäli hänen tulee ammattinsa velvoittamana kertoa nuoren asioista muille aikuisille. Nuoriso-ohjaaja ja nuori yhdessä sopivat miten nuoren asioita viedään eteenpäin.

Nuorisovaltuusto näkee, että nuoriso-ohjaajan tulee näkyä ja toimia koulussa nuorten keskuudessa, olla helposti lähestyttävä ja toimia luotettavana sekä keskustelevana aikuisena nuorille.

- Kokkolan nuorisovaltuusto kokouksessaan 11.10.2010
(Liite 3.)

Kokkolan nuorisovaltuuston antama lausunto tukee tavoitetta siitä, että kumminuoriso-ohjaajan roolin tulisi mahdollistaa nuorten erilaisen tukemisen ja kanssakulkemisen koulun toimintakentällä, siten että kumminuoriso-ohjaaja kykenisi tukemaan ja ohjaamaan tarpeen vaatiessa nuoria myös muiden palveluiden piiriin niin koulun sisällä kuin sen ulkopuolellekin. Lausunto tuo esille tärkeän näkökulman siitä, että kumminuoriso-ohjaajan toiminta tulee olla suunnattuna ja tarjolla kaikille nuorille, eikä vain ongelmalähtöisesti valituille nuorille. Nuorisovaltuusto tuo esille tärkeän näkökulman siitä, miten kumminuoriso-ohjaajan ja nuorten kanssakäyminen tulisi rakentua nuorten omaehtoiselle kanssakäymiselle kumminuoriso-ohjaajan kanssa. Tarpeen vaatiessa kanssakäyminen rakentuu kumminuoriso-ohjaajan hakemalle kontaktille nuoren kanssa, jolla vältettäisiin ongelmalähtöistä nuoren lähettämistä kumminuoriso-ohjaajan luokse ja siten kumminuoriso-ohjaajan toiminnan leimautumista ongelmakeskeiseksi toiminnaksi. Nuorisovaltuuston tuomat tärkeät näkökulmat otetaan huomioon mallinnusprosessin edetessä ja erityisesti koulukohtaisia suunnitelmia laadittaessa.

5. YHTEISTYÖN KOORDINOINTI JA KEHITTÄMINEN

5.1 Yhteistyön jatkaminen ja koordinointi

Yhteistyön mallinnusprosessi jatkuu suunniteltujen vaiheiden kautta vuoden 2011 tammikuuhun asti, jonka jälkeen nuorisopalvelut jatkavat mallinnuksen tuottaman tiedon avulla yhteistyön kehittämistä ja koordinointia. Ensimmäiset koulukohtaiset suunnitelmat valmistuvat keväällä 2011, jotka voidaan sisällyttää koulujen lukuvuosisuunnitelmiin 2011–2012. Yhteistyön mallinnusprosessiin liittyvä ylemmän ammattikorkeakoulututkimuksen opinnäytetyö julkaistaan keväällä 2011 (toukokuu). Kyseinen opinnäytetyö sisältää malliasiakirjaa laajemmat kokonaisuudet ja näkökulmat tutkimuksen vaiheista, tuloksista ja kehittämis ehdotuksista.

Kokkolan nuorisopalveluiden ja koulujen yhteistyön koordinoinnista vastaa pääsääntöisesti nuorisopalvelut. Koulukohtaisten suunnitelmien koordinoinnista vastaavat kumminuoriso-ohjaajat yhdessä koulun yhteistyöhenkilöiden kanssa. Nuorisopalveluiden koulu yhteistyön koordinointi sisällytetään jatkossa osaksi nuorisopalveluissa nimetyn henkilön työtehtäviä. Kyseinen henkilö tulee toimimaan koulu yhteistyön koordinoijana ja tekemään yhteistyötä kumminuoriso-ohjaajien

työryhmän sekä koulujen kanssa. Kouluysteistyön koordinointi sisältyy nuorisopalveluiden kolmen koordinaattorin organisaatiomalliin, jossa se toimii osana yhtä tulosyksikköä (Nuorisopalvelut tulosalueen kehittämissstrategia 2010–2020). Nuorisotoimen johtaja vastaa ja koordinoi kouluysteistyön toteutumisesta esimiehen roolissa ja nuorisopalveluiden strategisten tavoitteiden sekä kehittämishaasteiden osalta. Kouluysteistyön toteutumista voidaan tarkastella yhteisesti myös nuorisotoimen ja koulutoimen yhteisten tavoitteiden osalta.

5.2 Yhteistyön kehittämisehdotukset

Yhteistyön kehittämishaasteet kohdistuvat alussa pääsääntöisesti tiedonkulkuun sekä koulukohtaisten suunnitelmien sisältöihin (toiminnan sisältöihin). Yhteistyömalli luo raameja yhteistyön toteutukselle, mutta yhteistyön sisällöt määrittyvät koulukohtaisten suunnitelmien myötä. Yhteistyön edetessä korostuvat sekä tutkimustiedon että yhteistyömallin mukaan riittävän ja toimivan tiedonkulun kehittäminen koulun ja kumminuoriso-ohjaajan välille sekä tarpeellisten ja toimivien yhteistyösisältöjen löytyminen. Toimivien yhteistyösisältöjen myötä voidaan rakentaa seurannan ja vaikuttavuuden mittareita sekä tarkastella uudelleen kumminuoriso-ohjaajien aikaresurssin riittävyyttä. Kehittämishaasteina: Miten saavutetaan yhteistyön kannalta toimiva tiedonkulku? Miten turvataan yhteistyön jatkuminen ja kehittyminen mahdollisista henkilövaihdoksista huolimatta? Miten kehitetään toiminnan seurannan välineitä ja miten toiminnan vaikuttavuutta voidaan mitata ja arvioida?

Yhteistyön kehittymisen osalta on tärkeää seurata luodun yhteistyömallin konkretisoitumista koulukohtaiseen yhteistyöhön sekä arvioida ja päivittää yhteistyömallia aluksi vuositasolla ja myöhemmin esimerkiksi viiden vuoden jaksoissa tai nuorisopalveluiden kehittämissstrategian luomisen yhteydessä. Muuttuvat toimintaympäristöt, muuttuva nuorisokulttuuri sekä toiminnan tarpeet edellyttävät yhteistyön painopisteiden määrittämistä sekä resursoinnin tarkastelua jatkossa. Valtakunnalliset lainmuutokset ja kehittämissohjelmien suositukset on otettava huomioon yhteistyön mallia päivittäessä. Yhteistyömallin arviointi ja päivittäminen pitävät yhteistyön kehityksen ajankohtaisena, valtakunnallisten linjausten mukaisena, alueellisiin tarpeisiin vastaavana sekä paikallisten toimintastrategioiden mukaisena.

6. LOPUKSI

Kokkolan nuorisopalveluiden ja koulujen yhteistyömalli antaa hyvät lähtökohdat ja työvälineet yhteistyön toteutumiselle ja sen kehittämiseksi. Yhteistyömalli on rakennettu yhteistyötä toteuttavien ja siitä vastaavien toimijoiden kanssa, jolloin se on konkreettisesti siirrettävissä käytäntöön. Ajankohta mallinnukselle oli toimiva ja osui yhteistyövaiheeseen, jossa tuli yksittäisten yhteistyökokeilujen jälkeen rakentaa yhteinen visio yhteistyöstä ja sen pelisäännöistä. Kokkolan nuorisopalveluiden ja koulujen yhteistyö on tullut jäädäkseen ja sen kehittäminen on tulevien vuosien tehtävä, jonka avulla voidaan tavoittaa uudenlaisia yhteistyön toimintamuotoja nuorten kasvu- ja elinolojen parantamiseksi.

Kiitos kaikille Kokkolan nuorisopalveluiden ja koulujen yhteistyömallinnukseen osallistuneille henkilöille. Erityinen kiitos yhteistyömallinnuksen tuottaneelle NuKo-suunnitteluryhmälle: yläkoulujen rehtoreille (Harri Kangasniemi, Erkki Koivukangas, Reijo Timonen, Juha Salo, Kaj Holmbäck, Kaarina Kykyri), nuorisopalveluiden kumminuoriso-ohjaajille (Viljami Kinnunen, Mika Ylitalo, Tarja Harju-Karjula, Jouko Pahikainen, Maria Peuranen, Susanna Lakanaho), oppilashuoltotiimin edustajille (Jarmo Vähä-Ruona ja Simo Säippä), sivistyskeskuksen kehittämispäällikkö Jussi Kainulaiselle ja nuorisotoimenjohtajalle Ronnie Djupsundille. Kiitos kumminuoriso-ohjaajien kanssa yhteistyötä tekeville yläkoulujen opettajille, erityisopettajille ja kuraattoreille. Kiitos kyselyyn vastanneille 8. luokkalaisille nuorille ja vastaustilanteen organisoinneille opettajille.

LÄHTEET

Cederlöf, P. 2007. Nuorisotoimet rakennemuutoksen kynnyksellä. Selvitys kunnallisen nuorisotyön asemasta ja haasteista kunta- ja palvelurakenteen uudistuksessa, sekä Humanistisen ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehitystyöstä. Sarja C. Oppimateriaalit 14,2007.

Vaajakoski : Gummerus Kirjapaino Oy

Cederlöf, P. 2004. Nuorisotyö ja sen haasteet pienissä kunnissa.

Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 45. Helsinki : Hakapaino

Kuure, T. 2007. Nuorisopolitiikka Euroopan unionissa – aktiivista osallistumista vai nuorten hallinnointia? Teoksessa Nuorisotyötä on tehtävä. Menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet.

Hoikkala, T. & Sell, A. (toim.)

Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura. Julkaisuja 76. Helsinki : Hakapaino Oy

Nieminen, J. 2007. Vastavoiman hahmo – nuorisotyön yleiset tehtävät, oppimisympäristöt ja eetos. Teoksessa Nuorisotyötä on tehtävä. Menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet.

Hoikkala, T. & Sell, A. (toim.) Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura. Julkaisuja 76.

Helsinki : Hakapaino Oy

Nuorisotyötä koulussa. 2005 . Sarja, M-L. (toim.) Humanistinen ammattikorkeakoulu. Sarja C.

Oppimateriaalit 1/2005. Nykypaino Oy

Rimpelä, M. 2008. Oppilashuolto kouluhyvinvoinnin ytimenä. Teoksessa Opettajan vuosi 2008-2009. Markku Suortamo - Hannu Laaksola - Jouni Välijärvi (toim.). PS- kustannus (moniste)

Vehviläinen, J. 2002. Moniammatillinen nuorisotyö. Yksinäisten sankareiden ajasta tiimityöhön.

Humanistinen ammattikorkeakoulu. Sarja C. Oppimateriaalit 2/2002.

(Kauniainen?) : Nykypaino Oy

Koulu ja nuorisotyö nuoren kasvun tukijan – yhteistyömallit ja hyvät käytännöt Iso-Britannian Kentin kreivikunnassa sekä Etelä-Suomen läänissä. Etelä-Suomen lääninhallituksen julkaisuja 122/2007.

<http://www.intermin.fi/lh/biblio.nsf/vwselectbydeptfinlh/E23DEEF77B079270C22573CA004AE B54?OpenDocument&dept=1&lh=etela>

luettu 25.5.2010

Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelma 2007-2011.

Opetusministeriön julkaisuja 2007:41.

<http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2007/liitteet/opm41.pdf?lang=fi>

luettu 25.5.2010

Nuorisolaki 2006.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2006/20060072?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=nuorisolaki>

luettu 24.9.2010

Tappura, S. 2009. Toimintatutkimus. Diasarja. http://matriisi.ee.tut.fi/hmopetus/hmjatko-opintosemma/2008/Tappura_Toimintatutkimus090109.pdf

luettu 29.5.2010

Nuko-suunnitteluryhmä 11.6.2010. Työkonferenssin muistio.

Kumminuoriso-ohjaajien työryhmä 6.9.2010. Työkonferenssin muistio.

Nuko-suunnitteluryhmä 13.9.2010. Työkonferenssin muistio.

Djupsund, R. 2010. Nuorisopalvelut tulosalueen kehittämisstrategia 2010-2020. Kokkolan kaupunki. Henkilökohtainen tiedoksianto 20.9.2010.

Liite 1.

Huom! Liite sisältää kyselyn tekstisisällön, joka toteutettu Webropol-formaatilla.

Kysely Kokkolan yläkoululaisille

Jokaiselle yläkoululle Kokkolassa on nimetty oma kumminuoriso-ohjaaja, joka tulee toimimaan yläkouluilla yhdessä nuorten ja koulun henkilökunnan kanssa. Tarvitsemme myös nuorten mielipiteen asiaan ja olemme satunnaisesti valinneet jokaiselta yläkoululta kaksi kahdeksannetta luokkaa vastaamaan kyselyyn.

Vastaajia ei voida tunnistaa vastauksista.

Sinun mielipiteesi on tärkeä, joten vastaathan huolella alla oleviin kysymyksiin.

1. SUKUPUOLI

tyttö

poika

2. MINKÄ VERRAN HALUAISIT APUA TAI TUKEA SEURAAVIIN ASIOIHIN?

4=paljon

3=jonkin verran

2=vähän

1=en ollenkaan

- kaverisuhteisiin
- koulunkäyntiin
- tyttö-/poikaystävä asioihin
- mielialaan/tunteisiin
- vapaa-ajan viettämiseen
- harrastuksien hankkimiseen
- omiin suunnitelmiin mitä tehdä yläkoulun jälkeen

3. MINKÄ VERRAN SAAT KOULUN HENKILÖKUNNALT APUA TAI TUKEA SEURAAVIIN ASIOIHIN?

(opettajat, opinto-ohjaaja, terveydenhoitaja, kuraattori, rehtori jne.)

4=paljon

3=jonkin verran

2=vähän

1=en ollenkaan

- kaverisuhteisiin
- koulunkäyntiin
- tyttö-/poikaystävä asioihin
- mielialaan/tunteisiin
- vapaa-ajan viettämiseen
- harrastuksien hankkimiseen
- omiin suunnitelmiin mitä tehdä yläkoulun jälkeen

4. KOULULLESI TULEE TOIMIMAAN UUSI AIKUINEN (nuoriso-ohjaaja) NUORIA VARTEN.

MITEN SINÄ SUHTAUTUISIT HÄNEEN?

4=täysin samaa mieltä 3=vähän samaa mieltä 2=vähän eri mieltä 4=täysin eri mieltä

- voisin jutella hänelle kouluasioistani
- olisi kiva kun koulussa olisi joku joka kuuntelisi minua
- jos olisi hyvä tyyppi, voisin jutella aina välillä
- en välittäisi koko henkilöstä
- puhuisin hänelle omista asioistani
- kääntyisin hänen puoleensa jos minulla on ongelmia tai huolia

5. UUSI AIKUINEN (nuoriso-ohjaaja) TULEE TOIMIMAAN KOULULLESI JA TAPAAMAAN NUORIA.

MITEN TÄRKEITÄ SINUN MIELESTÄSI HÄNEN TOIMINNASSAAN SEURAAVAT ASIAT OVAT?

4=erittäin tärkeä 3=melko tärkeä 2=ei niin tärkeä 1=ei lainkaan tärkeä

- keskustella nuorten kanssa
- auttaa löytämään kivaa tekemistä vapaa-ajalle
- toimia luokkien kanssa ja auttaa luokkahengen parantamisessa
- kuunnella nuorta
- auttaa nuoria kertomaan asioita koulussa muille aikuisille (opettaja, kuraattori yms.)
- auttaa miettimään mitä tehdä yläkoulun jälkeen
- auttaa nuoria suunnittelemaan ja järjestämään tapahtumia/toimintaa koulussa
- auttaa erityisesti silloin kun tullaan yläkouluun 7.luokalle
- auttaa kaveriasioissa

6. MITÄ MUUTA KOULULLESI TULEVA UUSI AIKUINEN (nuoriso-ohjaaja) VOISI NUORTEN KANSSA TEHDÄ?

Kiitos vastauksistasi!

HAASTATTELUKYSYMYKSET

(yhteistyöllä kysymyksissä viitataan yläkoulujen ja kumminuoriso-ohjaajien väliseen yhteistyöhön)

1. Mikä on toimenkuvasi koulun ja nuorisopalveluiden yhteistyössä?
2. Mitä yhteistyötä toteutuu koulun ja kumminuoriso-ohjaajan välillä tällä hetkellä?
3. Miten kuvailisit nykyisen yhteistyön sujumista?
4. Mitkä tekijät edistävät tällä hetkellä mielestäsi yhteistyötä?
5. Mitkä tekijät estävät tällä hetkellä mielestäsi yhteistyötä?
6. Mitä odotuksia tai toiveita yhteistyölle on?
7. Mitkä tekijät tai asiat auttaisivat pääsemään edellä kuvailemaasi toivottuun yhteistyöhön?
8. Miten näet nuorten roolin ja osallisuuden yhteistyössä tällä hetkellä? Entä tulevaisuudessa toivotussa yhteistyössä?
9. Kuka tai ketkä mielestäsi hyötyvät yhteistyöstä?
10. Jäikö mielestäsi jotain tärkeää kysymättä yhteistyöhön liittyen?

KOKKOLAN NUORISOVALTUUSTON LAUSUNTO KOSKIEN
KOKKOLAN NUORISOPALVELUIDEN JA KOULUJEN YHTEISTYÖMALLIA

Kokkolan nuorisovaltuusto kokee nuorisopalveluiden ja koulujen yhteistyön sekä sen mallinnuksen myönteisenä asiana. Nuoriso-ohjaajien jalkautuminen kouluille nähdään nuoria tukevana ja heidän hyvinvointiaan edistävänä asiana. Nuorisovaltuusto toivoo nuoriso-ohjaajan roolin koulussa muokkautuvan nuorille turvallisiksi ja keskustelevalle aikuisiksi, joka on helposti lähestyttävissä ja kulkee koulussa nuorten keskuudessa.

Nuorisovaltuusto pitää tärkeänä sitä, että nuoriso-ohjaajan rooli koulussa ei suuntaudu ongelmakeskeiseksi toimijaksi, vaan nuoriso-ohjaaja on koulussa kaikkia nuoria varten ja hänen toimintansa on itse nuorten ja heidän tarpeidensa määrittämä. On huomioitava, miten nuoriso-ohjaajan roolia hyödynnetään koulussa huolta herättävien nuorten suhteen, ja tässä nuorisovaltuusto toivoo, että nuoria ei ohjattaisi koulun henkilökunnan toimesta nuoriso-ohjaajan juttusille eli vältettäisiin nuoriso-ohjaajalle lähettämistä, vaan lähettämisen sijaan nuoriso-ohjaajaa pyydetäisiin ottamaan kontaktia ja keskustelemaan mahdollista huolta herättävien nuorten kanssa. Nuorisovaltuusto näkee, että nuorten onnistunut auttaminen ja tukeminen ovat kiinni siitä, miten nuorten kohtaaminen ja kuuleminen toteutuu.

Nuorisovaltuusto näkee nuoriso-ohjaajan roolin mahdollisuutena toimia myös nuorille luottamuksellisena saattajana ja mukanaolijana, kun nuorella on tarve mennä keskustelemaan omista asioistaan esim. kuraattorille, terveydenhoitajalle tai muulle aikuiselle. Nuoriso-ohjaajan toiminnassa on ensisijaista nuorten luottamuksen saaminen ja sen arvostaminen, joka näyttäytyisi myös siten, että nuoriso-ohjaaja keskustelee ensin nuoren kanssa, mikäli hänen tulee ammattinsa velvoittamana kertoa nuoren asioista muille aikuisille. Nuoriso-ohjaaja ja nuori yhdessä sopivat miten nuoren asioita viedään eteenpäin.

Nuorisovaltuusto näkee, että nuoriso-ohjaajan tulee näkyä ja toimia koulussa nuorten keskuudessa, olla helposti lähestyttävä ja toimia luotettavana sekä keskustelevana aikuisena nuorille.

Kokkolassa 11.10.2010

Terhi Maunumäki

Kokkolan nuorisovaltuuston puheenjohtaja

Petteri Rahkola

Kokkolan nuorisovaltuuston varapuheenjohtaja

KOKKOLAN KAUPUNKI
KARLEBY STAD